

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

חגי תשרי

י' תשרי תשע"ח

גיליון מיוחד:

ליום הכיפורים, סוכות, הושענא רבה ושמחת תורה

יום הכיפורים

הפטרה: ואמר סולו

ברכת הלבנה

יציאת השבת ויום הכיפורים ר"ת 19:38

גיליון 451

יציאת השבת:

19:03

ירושלים: 19:02

כניסת השבת:

17:56

ירושלים: 17:51

לְדוֹד, ה' אֹרִי וְיִשְׁעִי

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

מנהג ישראל לומר מראש חודש אלול ועד שמיני עצרת את מזמור כו' בתהילים: "לְדוֹד, ה' אֹרִי וְיִשְׁעִי", וכדרשת חז"ל שמועדי החודש רמוזים בו: אורי - בראש השנה, וישעי - ביום הכיפורים, כי יִצְפְּנִי בְסֻכָּה - חג הסוכות. ללא ספק מזמור זה עוסק בענייני הימים הללו.

ואולם כאשר מעיינים במזמור בכללו עולה שאלה ביחס שבין חלקו הראשון של המזמור לאחרון: בחלק הראשון מבטא המשורר בטחון מוחלט: "ה' אורי וישעי - ממי אירא? ה' מעוז חיי ממי אפחד?"! "אם תחנה עלי מוחנה - לא יירא לבי!" אולם, בחלקו השני נשמע המשורר אחוז פחד וחששות כבדים: "אל תסתור פניך ממני... אל תטשני ואל תעזבני... אל תתנני בנפש צרי" (פסוקים ט-יב). האם מדובר במשורר אחד? אם כן, לאן נעלם בטחונו הגדול של המשורר בפתחת המזמור?

ואולם אחר העיון נראה כי המזמור מתאר שלושה מצבים שונים, שבהם עשוי האדם להימצא בימי חייו: תקופת אושר וביטחון מוחלט; תקופת אושר, שבה הביטחון בהמשכיות של מציאות זו מתחיל להתערער; ובתקופה קשה, שבה האדם ניצב לבדו מול אויבו. יופיו של מזמור זה הוא דווקא בשילוב של שלושת המצבים במכנה המשותף שלהם: אמונה בה'. בכל אחד משלושת המצבים מבטא האדם את אמונתו בקב"ה: בשעת הרווחה - בהכרה שהקב"ה עומד מאחורי רווחה זו; ובשעת צרה - באמונה שהקב"ה עוד יראהו בטוב ה' בארץ חיים. המועדים שלפנינו הם משל למצבים אלו. משלושת המצבים הללו מתבקשת מסקנה אחת, שבה חותם המשורר את מזמורו ואנו את תקוותנו: "קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'".

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנזקקים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריא מספר חשבון: 123459

יום הכיפורים

יום כיפור. שבת י' תשרי הפטרה: ואמר סולו. תחילת הצום: 17:56 תקיעות: 18:50 סיום: 19:03

כפרות - בערב יום כיפור או בעשרת ימי תשובה מקיימים את מנהג ה'כפרות'. כוונת המנהג הזה להעביר מעל ראשנו כל גזירה רעה. נוהג לקיים את המנהג בתרנגול לכפרה לגבר (ולבנים) ובתרנגולת לכפרה לאשה (ולבנות). אפשר להסתפק בתרנגול אחד לכל בני הבית ותרנגולת אחת לכל בנות המשפחה. יש הנוהגים לעשות זאת עם דג או בכסף שתורמים לצדקה.

אוחזים את התרנגול, הדג או הכסף ואומרים נוסח מיוחד (המופיע בסידור התפילה ובמחזור) ומסובבים את התרנגול, הדג, או הכסף, מעל הראש ואומרים: "זה חליפתי, תמורתך, כפרתי, זה התרנגול (או הדג או הכסף, לפי העניין) ילך למיתה (בכסף אומרים: לצדקה) ואני אלך לחיים טובים ארוכים ולשלום". וחוזרים על כך שלוש פעמים.

מרכים בצדקה - רבות הן מעלותיה של מצוות הצדקה. בין השאר נאמר על מצוות הצדקה כי "צדקה תציל ממוות", וכן: "חטאך בצדקה פרוק". לפיכך מרכים בצדקה ביום זה. סגולה מיוחדת לצדקה בנוגע ליום הכיפורים, שכן מצוות הצדקה היא מצווה שבין אדם לחברו ועניינה עשיית חסד עם הזולת.

מפסיקים לומר תחנון - החל מיום זה מפסיקים לומר תחנון, עד סוף חודש תשרי, אם כי ביום הכיפורים עצמו אומרים עשר פעמים את סדר ה'ידוי'.

סעודה מפסקת - מרכים באכילה ובשתייה בערב יום-הכיפורים, ואוכלים בו סעודה חגיגית. הסעודה האחרונה נקראת סעודה המפסקת, אוכלים בה מאכלים קלים בלבד, ומסיימים אותה מבעוד-יום, לכל המאוחר חצי שעה לפני שקיעת החמה.

סליחה - מפייסים איש את רעהו, כדי שלא יישארו עוונות שבין אדם לחברו, שעליהם אין יום-הכיפורים מכפר. להשלים למאה ברכות - נוהגים לברך ברכות הריח, על עצי בשמים, עשבי בשמים והנותן ריח טוב בפירות. בנוסף ידוע, כי הנשמה נהנית מן הריח הטוב ומקילה על הצום.

טבילה - ראוי מאוד לטבול במקווה בערב יום-הכיפורים, כדי להיכנס ליום זה זכים וטהורים.

'ידוי' ראשון בתפילת מנחה - נוהגים להקדים את תפילת מנחה. בסיום תפילת העמידה אומרים 'ידוי' - "אשמנו, בגדנו" וכו', ואחר-כך את תפילת "על חטא", המופיעה במחזורי התפילה של יום-הכיפורים.

ברכת הילדים - ראש המשפחה נוהג לברך את ילדיו לפני שהולכים לבית-הכנסת. מניח את ידיו על כל אחד מהם, בתורו, ומברכם. המנהג לברך בברכת כהנים "יברכך ה' וישמרך" וכו'. נוסח הברכה לבנים: "ישימך אלקים כאפרים וכמנשה..." ולבנות אומרים: "ישימך אלוקים כשרה, רבקה, רחל ולאה, וה' ישיפע עליכם שפע ברכה והצלחה בכל מעשה ידיכם, ויכתוב ויחתום אתכם לחיים טובים וארוכים, בתוך כל הצדיקים ובתוך כל ישראל, אמן".

ביום הכיפורים אסורים: אכילה ושתייה, רחיצה, סיכה, נעילת הסנדל ויחסי אישות. כל אלו אסורים (לפחות) מזמן 'כניסת החג' עד זמן 'צאת החג' המופיעים בלוחות.

חג סוכות

ערב חג סוכות (רביעי) טו' תשרי, הפטרה: הנה יום בא. מניסת החג: 17:48 יציאת החג: 18:58

בזמן שבית המקדש היה קיים, היו שבע מצוות בחג הסוכות: ישיבה בסוכה; ארבעת המינים; קרבן חגיגה; שמחה (קרבן שלמים); נסוך המים; ערבה בהושענא-רבה; קרבנות העולות. אך בימינו אלה נוהגות ארבע מצוות:

ישיבה בסוכה - בליל החג הראשון מצווה לאכול בסוכה. הסוכה צריכה להיות עשויה משלוש דפנות לפחות, העשויות מחומר חזק וקשיח. הסכך צריך להיות צפוף, כדי שרוב שטח הסוכה יהיה מוצל. עושים בסוכה 'קידוש', מברכים "לישב בסוכה" ו"שהחיינו". מעתה ועד שמחת-תורה אוכלים כל ארוחה בסוכה.

ארבעת המינים - מקיימים מצווה זו בכל יום מימי החג, חוץ משבת. לפיכך כאשר היום הראשון של חג הסוכות חל בשבת, אין נוטלים לולב ואתרוג ביום זה, אלא מתחילים במצווה זו רק ביום ראשון של חול-המועד. מהדרים לקיימה בסוכה. אווזים את הלולב (עם ההדסים והערבות) ביד ימין ומברכים "על נטילת לולב". אחר-כך לוקחים ביד שמאל את האתרוג ומברכים "שהחיינו". בסיום הברכה מצמידים את האתרוג ללולב ומנענעים אותם לעבר ארבע רוחות השמים. (מברכים "שהחיינו" רק בפעם הראשונה השנה). זמן המצווה: מזריחת השמש ועד שקיעתה. נשים פטורות ממצוות ישיבה בסוכה ונטילת לולב, אך הן רשאיות לקיימן.

שמחת בית השואבה - מצווה מיוחדת לשמוח בחג הסוכות. לכן עורכים בכל לילה שמחות וריקודים, וזכר לשמחה שהיתה בבית-המקדש - "שמחת בית-השואבה", שעליה נאמר: "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו".

סֶפֶה וְלֹלֶב לְעַם סִגְלָה. יַחַד יִרְנּוּ יִשְׂרָאֵל תְּהִלָּה:

אל מְמַצְרִים גָּאֵלְנוּ. דְּבָרוֹת קִדְשׁוּ הַשְּׁמִיעֵנוּ. עֲנֵי כְבוֹד הַקִּיפְנוּ. לְאַרְבַּע רוּחוֹת מָטָה וּמַעֲלָה:
נַעַם דְּרָכָיו לָנוּ הוֹדִיעַ. מִזֵּיו הִדְרֹו לָנוּ הוֹפִיעַ. דַּעַת יוֹם לְיוֹם אִמְרוּ יִפְיעַ. דַּעַת יַחְנֶה לִילָה לְלִילָה:
יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל בְּצֶל סִתּוֹ. יִסְתַּפֵּחַ יִחְסֶה תַּחַת אֲבָרָתוֹ. הַשֵּׁם כִּכְתְּבוּ וְקִרְיָאֲתוּ. כְּמִסְפֵּר סֶפֶה מִסְפֵּרוֹ עֲלָה:
מֶה עֲצָמוּ רִזֵּי לֹלֶב וּמִנֵּיוֹ. וְלִי מֶה יִקְרוּ מֵאֵד עֲנֵנֵיו. אֲשֶׁרִי טָהָר-לֵב הַשֵּׁם רַעֲיוֹנֵיו. לְסוֹד מַצְנֵתוֹ הַמַּעֲלָה:
שֵׁם בֶּן אֲרַבַּע בְּלֹלֶב חֹנֶה. בְּמִלּוֹי הַזֵּין בְּפִרְטָיו תִּמְנֶה. נִכַח הַלֹּלֶב לְשִׁדְרָה תִּפְנֶה. סְבִיבֵיו מִיָּנוּ גֶרֶן עֲגֵלָה:
הַתְּהַדֵּס רֹמְזוֹ לְשִׁלְשֵׁה אֲבוֹת. מִשָּׁה אֲהָרֹן בְּדֵי עֲרֻבוֹת. יוֹסֵף לְלֹלֶב הַמְּדִת לְבָבוֹת. דָּוִד לְאַתְרוֹג פִּלָּה כְּלֹלָה:
חוֹתֵם תַּעֲנִידָה תַּתִּיר לְבָנְךָ. זָבֵד טוֹב תִּזְבֹּד לְעַם לְךָ. קוֹרָא וּמְיַחֵל לִישׁוּעָתְךָ. יִתְקַדֵּשׁ שְׁמֶךָ בְּפִינוּ סִלָּה:

שבת חול המועד סוכות יז' תשרי, הפטרה: והיה ביום. מניסת השבת: 17:46 יציאת השבת: 18:55

הושענא רבה

הושענא-רבה וחתימת הערבות - זהו היום שבו נגמר דין העולם. הגם שהדין נחתם ביום הכיפורים. אבל הקדוש-ברוך-הוא אינו גומר את החתימה ביום-הכיפורים אלא ממתין עד 'הושענא רבה', ואז הוא מעניק לנו ולכל ישראל "גמר חתימה טובה".

בחג הסוכות נידונים על המים, לכן מתפללים ביום 'הושענא-רבה' על המים וביום זה הנהיגו הנביאים לחבוט בקרקע חמש חבטות עם חמש ערבות מאוגדות.

שמחת תורה

שמחת תורה (חמישי) כב' תשרי, תפילת הגשם – משיב הרוח. בניסת החג: 17:40 יציאת החג: 18:48

שמיני עצרת – שמחת תורה

שמחת-תורה הוא היום השמיני של סוכות, אך למעשה הוא חג לעצמו. בתורה נאמר (ויקרא כ"ג, ל"ו פרשת אמור): "שבעת ימים תקריבו אשה לה', ביום השמיני מקרא קודש יהיה לכם, והקרבתם אשה לה', עצרת היא, כל מלאכת עבודה לא תעשו".

ביום זה אנו מסיימים את קריאת פרשיות התורה שקוראים מדי שבוע, ועל-כן זהו חג של סיום התורה והתחלתה המחודשת. מאחר שהוא בא אחרי ימי חג-הסוכות, שבהם אנו שמחים מדי יום בשמחה גוברת, מגיעה השמחה בחג זה לשיאה, והיא סוחפת את כל חלקי עם ישראל.

למה שמחים ורוקדים?

בשמחת-תורה מסיימים את הקריאה בתורה, ולרגל זה נוטלים את התורה בידיים, רוקדים עמה ושמחים בה. ונשאלת השאלה: ביום חגה של התורה, האם לא היה מתאים יותר לפתוח את ספר-התורה, ללמוד ולהתפלפל בה? ומי רוקד בשמחת-תורה עם התורה? הכול! מילא תלמידי-החכמים שהגו כל השנה בתורה, אך עמי-הארצות, מה להם כי ירקדו עמה?!

ההסבר לכך הוא: הקשר של יהודי עם הקדוש-ברוך-הוא ועם התורה, עומד מעל ומעבר להתנהגותו החיצונית ומידת ידיעותיו בתורה. השמחה היא על עצם העובדה שיש לנו תורה, ושמחה זו מפעמת גם בלבו של היהודי שלא למדה מעולם. לכן הכול שמחים בתורה, והשמחה מתבטאת בריקוד, שבזה אין הבדל בין הלומד לאיש הפשוט.

שמיני עצרת – ביטוי לאהבת ה' לישראל

אחרי שבעת ימי חג הסוכות, מדוע נזקקים לעוד יום – "שמיני עצרת"? לפני הפרידה והשיבה לימי החולין, מעניק לנו הקב"ה עוד יום של שמחה גדולה, כאות אהבה לעמו ישראל. החג האחרון של סוכות, שמיני-עצרת, מבטא במיוחד את אהבתו הגדולה של הקב"ה לעם-ישראל. השם 'עצרת' הוא מלשון עצירה ועיכוב. הקב"ה עוצר אותנו יום נוסף לחגוג ביחד, בטרם נשוב לימי החולין. המדרש ממשיך זאת למלך שעשה סעודה לבניו ושמח עמם שבעה ימים, ואז הוא אומר להם: "קשה עלי פרידתכם", ומבקש שיתעכבו עוד יום ויחגגו יחד יום נוסף. היום הנוסף הוא ביטוי לאהבה הגדולה של האב לבניו, אשרינו.

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

עלון זה מוקדש:

לרפואת: אברהם ולאח ציטרון. שרה בת שמחה. מרים יהודה. ציפורה ויהושע לוי. ביבה אלימלך. ישי הלוי. עור בן עישה. תקוה בת עזיה. אלגרה בת ג'אן. מול בת ענולה. אברהם בן רחל. הראל בן אביגיל. יהודה גלר. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זוהרה. מיטל מוריה אדרי הי"ו. **להחזרת נעדר:** צה"ל ושבייו ובהם: אורון שאול, הדר גולדין, גיא חבר, רון ארד, זכריה באומל, יהודה כץ, צבי פלדמן, יהונתן פולארד הי"ו. **לעילוי נשמות:** הגר"ע יוסף צוק"ל. הגר"מ אליהו צוק"ל. רבי מסעוד מלול זצ"ל. רבי יצחק שושן זצ"ל. רבי יעקב שושן. הרב שלמה צורף. יונה יוסה. סופר מנחם. אליאור קדושים. הרב אברהם צוקרמן. יצחק עמירה. נדיר נחום. ניסים כהן. רובי צעדי. יצחק בן מול מורחז. מרדכי ומשה מורחז. ישראל אברהם נתן. ראובן אלון בן נוסה. יצחק ועמרם אטיאס. ר' חיים אהרונה. לוי יצחק אמרד. אורן מועלים. אליהו מויטו. דוד חגי. דוד גרוסברג. יואל דללי. עמוס דמרי. סימנטוב משה יהודה. ישראל בן גמרה. רבי דוד הכהן. ישראל בן שושנה. נעים משה. אורן מורחז. יצחק ושמחה אילון. נסים וסוליקה שושן. יצחק ולאח אסטרונ. נדירה שמעון. מערה לוי. אסתר בת תורא. אסתר חדר. חנה יצחקי. דיה פונק. אליהו בת פריחה. תירצה זיגרון. אסתר בת זוהרה. אסתר וענבר נחום. מרים וענונו. עזיה עמוס. רות יעקב. חיה רחל לוי. נעימה בת מלודה. לואיה מדר. זוהרה בת חנה. עליה כהן. שרה אוליאל. יוכבד ועקנין. עישה דקן. בריה סופר. רותי אגול. סבטלנה בת אולנה. אסתר איבגי. ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנורר, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציעיליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה